

Työpaikkoja yksityistä sektoria ja kauppaa kehittämällä

KAUPPAA TUKEVA KEHITYSYHTEISTYÖ – SUOMEN TOIMINTASUUNNITELMA 2012–2015

Esipuhe	3
1. Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö	4
1.1 Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön kansainvälinen aloite	6
1.2 Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö – Suomen toiminta	7
2. Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö Suomen kehityspolitiikassa	8
2.1 Ihmisoikeusperustaisuus	8
2.2 Läpileikkaavat tavoitteet	9
2.3 Yksityinen sektori luo ihmisarvoisia työpaikkoja ja yrittäjyyden mahdollisuuksia kaikille ihmisille	10
2.4 Suomen tavoitteet	12
<i>Tavoite 1: Liiketoimintaympäristö edistää yksityisen sektorin toimintaa</i>	
<i>Tavoite 2: Kehitysmaat hyötyvät kaupasta ja investoinneista</i>	
<i>Tavoite 3: Taloudellinen toiminta perustuu luonnonvarojen kestävään käyttöön</i>	
<i>Tavoite 4: Ihmisten osaaminen tuottaa innovatiivista taloudellista toimintaa</i>	
2.5 Yhteydet muihin sektoreihin ja teemoihin	15
3. Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimeenpano	16
3.1 Maa- ja aluetason yhteistyö	16
3.2 Monenkeskinen ja EU-yhteistyö	17
3.3 Kumppanuudet yritysten, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa	20
4. Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön seuranta ja raportointi	22
Liitteet	24

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö

– SUOMEN TOIMINTASUUNNITELMA 2012–2015

Kehitysmaiden vauraus ja hyvinvointi syntyvät ihmisten tekemästä työstä. Tuotannon kehittyminen ja kaupankäynti luovat ihmisarvoisia työpaikkoja ja vähentävät köyhyyttä, mikä osaltaan vähentää apuriippuvuutta. Taloudellinen kehitys on tärkeä tekijä myös demokratian, ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja inhimillisen kehityksen toteutumiseksi. Osana kansainvälistä kauppajärjestelmää köyhimmät kehitysmaat tarvitsevat kuitenkin tukea kaupankäyntimahdollisuuksien kehittämiseksi. Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö vastaa tähän haasteeseen.

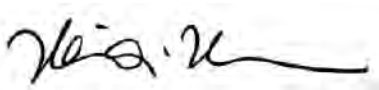
Tämä toimintasuunnitelma 2012–2015 uudistaa kauppaa tukevaa kehitysyhteistyötämme hallituksen kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti. Kehitysmaiden kaupankäyntikyvyn tukeminen on myös osa hallituksen taloudellisten ulkosuhteiden toimintaohjelman tavoitteita. Yhteistyömme on ihmisoikeusperustaista. Pää tavoitteemme on edesauttaa ihmisarvoisten työpaikkojen ja yrittäjyyden mahdollisuuksien syntyä, jotta köyhyys poistuisi ja ihmisarvoinen elämä olisi turvattu kaikille ihmisille YK:n vuosituhatjulistuksen kehitystavoitteiden mukaisesti. Erityinen huomiomme kohdistuu naisten ja nuorten työllistymiseen, yrittäjyyteen sekä köyhimpien kehitysmaiden tukemiseen niiden pyrkimyksissä hyötyä kaupasta ja investoinneista. Panostamme myös entistä enemmän naisten aseman ja sukupuolten välisen tasa-arvon parantamiseen, eriarvoisuuden vähentämiseen ja ilmastokestävyyteen kauppaa tukevassa kehitysyhteistyössämme. Pyrimme parantamaan tuloksellisuutta ja keskittymään suurempiin kokonaisuuksiin.

Kehitysmaiden yksityissektorit luovat valtaosan tulevaisuuden työpaikoista. Suomalainen yhteiskunta osallistuu tähän kahdella tavalla. Yhtäältä voimme kauppaa tukevan kehitysyhteistyön avulla auttaa kehitysmaita kehittämään omia talouksiaan osallistavaan, työllistävään ja vihreään suuntaan sekä hyödyntämään mittavia luonnonvarojaan kestäväällä tavalla. Toisaalta suomalainen yksityinen sektori voi rakentaa kumppanuuksia suoraan kehitysmaiden yritysten kanssa tai yhdessä julkisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Se valaa pohjan tulevaisuuden menestykselliselle ja vastuulliselle liiketoiminnalle uusilla kasvavilla markkinoilla. Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö on aloite, joka mielestämme oivallisesti yhdistää sekä kehitys- että kauppapoliittiset tavoitteet.

Ulkoasiainministeriön yhteistyö suomalaisen yritysmaailman ja muun yhteiskunnan kanssa jatkuu tiiviinä. Ministeriö on viime vuosina ottanut käyttöön uusia kehityspoliittisia välineitä, joiden avulla suomalaiset voivat toimia kestäväen kehityksen hyväksi kehitysmaissa. Suomalaisten yritysten kannalta hallituksen päätös lisätä entisestään Finnfundin toimintamahdollisuuksia on merkittävä, samoin kuin Finnpartnership-liikemppanuusohjelman saavuttama vankka asema.

Kehitysapu ei yksin riitä köyhimpien maiden kehityshaasteiden ratkaisemiseen. Siksi onkin tärkeää, että kehitysyhteistyö toimii entistä paremmin katalyyttinä muiden rahavirtojen kuten vientitulojen, investointien ja muiden yksityisten rahavirtojen lisäämiseksi. Kuluttajat ovat kiinnostuneita myös siitä, miten heidän kuluttamansa tuotteet ja palvelut on tuotettu. Moni suomalainen kuluttaja tekee toistuvasti arjen valintoja, joilla on vaikutuksia kehitysmaihin, esimerkiksi ostamalla reilun kaupan tuotteita. Kansalaisjärjestöjen hankkeet ja yritysten yhteiskuntavastuualoitteet tarjoavat suomalaisille uusia mahdollisuuksia vaikuttaa kehityskysymysten ratkaisuun.

Haluamme vahvistaa kehityspolitiikan, kauppapolitiikan, elinkeinopolitiikan ja muiden tärkeiden politiikka-alojen välistä johdonmukaisuutta. Team Finland -konsepti luo tähän oivan perustan, jonka avulla voimme yhdessä edistää kestävästä kehitystä globaalisti ja vahvistaa suomalaisten yritysten asemia maailmalla.

Heidi Hautala
Kehitysministeri

Alexander Stubb
Eurooppa- ja ulkomaan-
kauppaministeri

1

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö

LAAJAPOHJAINEN KESTÄVÄ TALOUDELLINEN KEHITYS on edellytys YK:n vuosituhtavoitteiden saavuttamiseksi. Kestävä talouskehitys luo ihmisarvoisia työpaikkoja ja yrittämisen mahdollisuuksia, vähentää köyhyyttä ja edistää ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja vakautta. Taloudellinen kehitys on kestävä, kun se tuottaa yhteiskuntaan vaurautta ja hyvinvointia oikeudenmukaisella tavalla sekä ylläpitää tai lisää yhteiskunnan mahdollisuuksia tuottaa vaurautta ja hyvinvointia pitkällä aikavälillä. Taloudellinen kehitys, joka lisää kehitysmaiden vero- ja vientituloja sekä investointeja, mahdollistaa eriarvoisuuden ja apuriippuvuuden vähentämisen.

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö (*Aid for Trade*, AFT) on yleisnimitys kehitysyhteistyölle, jonka tar-

koituksena on vahvistaa kehitysmaiden tuotannollista toimintaa ja kykyä käydä ulkomaankauppaa kestävä taloudellisen kehityksen edistämiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi. Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön sisällöstä on sovittu yhteisesti OECD:ssä. Kauppaa tukevaan kehitysyhteistyöhön voidaan lukea kauppoliittikka ja -säädökset, ulkomaankaupan kehittäminen, taloudellinen infrastruktuuri, tuotannollisen kapasiteetin kehittäminen ja kauppaan liittyvä sopeutus, joka sisältää esimerkiksi alentuneiden tullitulojen kompensaaion (ks. tarkemmat raportointiluokat viereisestä taulukosta).

➤ Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön suppea määritelmä eli "kauppaan liittyvä (tekninen)

apu” kattaa kauppapolitiikan ja -säädökset ja ulkomaankaupan kehittämisen.

- Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön laaja määritelmä kattaa suppean määritelmän lisäksi taloudellisen infrastruktuurin, tuotannollisen kapasiteetin kehittämisen ja kauppaan liittyvän sopeutuksen.

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö ja yksityisen sektorin kehitys liittyvät kiinteästi toisiinsa. Huomattava osa kauppaa tukevasta kehitysyhteistyöstä on julkisen sektorin toimintaa. Kehityksmaan hallinto on avainasemassa taloudellisen toimintaympäristön ja sen instituutioiden kehittämisessä sekä kansainväliseen kauppajärjestelmään vaikuttamisessa. Taloudellisen toimintaympäristön kehittäminen kattaa myös paikallisen ja maan sisäisen kaupan kehittämisen. Julkisen sektorin rooli varsinaisessa kaupassa ja yritystoiminnassa on kuitenkin vähäisempi. Pääsääntöisesti kauppa on yksityisen sektorin toimintaa. Yksityisen sektorin kehitys keskittyy puolestaan kehitysmaiden yrityssektorin ja sen toimintamahdollisuuksien kehittämiseen. Yksityisen sektorin kehittäminen on siten osa kauppaa tukevasta kehitysyhteistyöstä.

Kehitysyhteistyöllä voidaan tukea sekä yksityisen sektorin toimintaympäristöä että suoraan yrityksiä. Kun kauppaa tukeva kehitysyhteistyö ja yksityisen sektorin toimintaympäristön kehitys ovat laaja-alaisia teemoja, suora rahoitus yksityisen sektorin operaatioiden tukemiseksi on usein vain murto-osa kehitysyhteistyöstä.

Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön tavoite on köyhyyden poistaminen ja ihmisarvoisen elämän turvaaminen. Sen lopullisia hyödynsaajia ovat kehitysmaiden köyhät ihmiset. Yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämisen (VKE) tavoite on puolestaan avunantajamaan yritysten suhteellisen kilpailuaseman kohentaminen ja taloudellisten etujen saavuttaminen. Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön ja VKE-toiminnan tavoitteet ovat erilaisia mutta voivat olla myös toisiaan tukevia: kauppaa tukevalla kehitysyhteistyöllä voidaan esimerkiksi parantaa kehityksmaan liiketoimintaympäristöä, mikä voi tarjota suomalaisille yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Suomalaisten yritysten investoinnit kehitysmaihin luovat työpaikkoja, ja tuonti kehitysmaista lisää tarjontaa suomalaisille kuluttajille sekä raaka-aineita ja puolivalmisteita yrityksille.

Kauppaa tukevaan kehitysyhteistyöhön kuuluvat OECD:n määrittelemät CRS-raportointiluokat

Raportointiluokka CRS-koodi(t)

KAUPPAPOLITIIKKA JA -SÄÄDÖKSET

Kauppapolitiikka ja -hallinto	33110
Kauppan esteiden poistaminen	33120
Alueelliset kauppasopimukset	33130
Monenkeskiset kauppaneuvottelut	33140
Kaupallisen alan koulutus ja harjoittelu	33181

TALOUDELLINEN INFRASTRUKTUURI

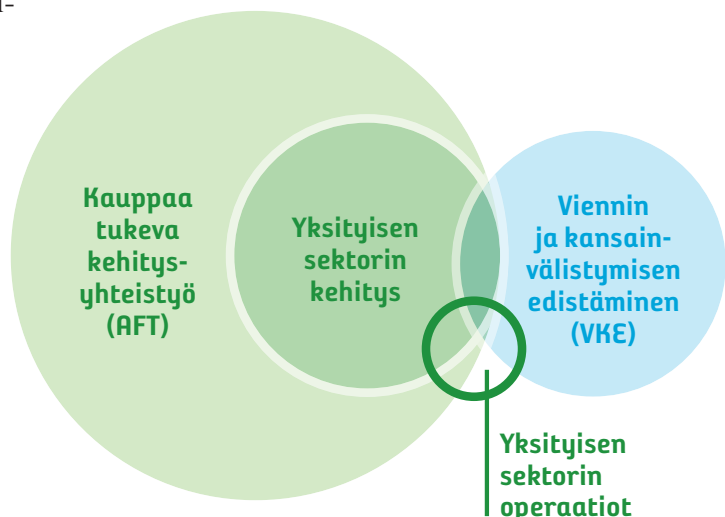
Kuljetus ja varastointi	21010...21081
Tietoliikenne	22010...22040
Energia	23010...23082

TUOTANNOLLISEN KAPASITEETIN KEHITTÄMINEN

Pankit ja rahoitus	24010...24081
Liike-elämän tukipalvelut ja instituutiot	25010
Maatalous	31110...31195
Metsätalous	31210...31291
Kalatalous	31310...31391
Teollisuus	32110...32182
Mineraalivarat ja kaivannaistoiminta	32210...32268
Matkailupolitiikka ja -hallinto	33210

KAUPPAAN LIITTYVÄ SOPEUTUS

Kauppaan liittyvä sopeutus	33150
----------------------------	-------

Köyhimmät kehitysmaat tarvitsevat erityistukea, jotta ne voisivat hyötyä kansainvälisestä kaupasta. Monenkeskinen kauppajärjestelmä sisältää WTO-sopimusten myötä kehitysmaiden erityis- ja erilliskohdelun. Kehittyneillä mailla on velvoite mm. myöntää vähiten kehittyneille maille tiettyjen sopimusten toimeenpanossa pidemmät siirtymäajat tai teknistä apua niiden toimeenpanemiseksi. Myös alueelliset kauppasopimukset sisältävät teknistä apua koskevia määräyksiä.

YKSITYISEN SEKTORIN TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN

tarkoittaa kehitysmaiden lainsäädännön, instituutioiden, politiikkojen ja markkinoiden kehittämistä.

Yksityisen sektorin toimintaympäristön kehittäminen on osa kauppaa tukevaa kehitysyhteistyötä. Kaikkiin neljään AFT-päätukikategoriaan kuuluu toimintoja, jotka kehittävät yritysten liiketoimintaympäristöä. Apuinstrumentteja voivat olla sektoribudjettituki, sektoriohjelmat, alueelliset ohjelmat, kahdenväliset hankkeet, institutionaalisen yhteistyön instrumentti ja monenkeskiset rahastot.

YKSITYISEN SEKTORIN OPERAATIOIDEN TUKEMINEN

on suora tukea yrityksille. UM:n yksityisen sektorin tuki-instrumentit ovat Finnpartnership ja Finnfund. Edustustojen käytössä olevasta paikallisen yhteistyön määrärahasta voidaan tukea myös kehitysmaiden yrityksiä. Lisäksi monissa maaseutukehityksen, metsäsektorin, innovaatio- ja osaamisyhteiskuntakehityksen ja energiasektorin hankkeissa ja ohjelmissa on yrityksille suunnattuja rahoitusmahdollisuuksia (ks. osio 3.3).

1.1 Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön kansainvälinen aloite

Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön kansainvälinen aloite syntyi Maailman kauppajärjestön (WTO) Dohan kierroksen neuvotteluissa juuri ennen Hongkongin ministerikokousta syksyllä 2005. Teema on tämän jälkeen ollut esillä lähes kaikkien keskeisimpien kauppaa-, talous- ja kehityskonferenssien asialistoilla.

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö ei ole yksittäinen rahoitusohjelma vaan yleisempi poliittinen aloite, jonka tavoitteena on nostaa kauppaa tukevan kehitysyhteistyön määrää ja laatua osana virallista kehitysapua ja -yhteistyötä. Tärkein kansainvälinen AFT-apulupa koskee kauppaan liittyvää teknistä apua, jonka osuutta koko kehitysavusta seuraa Vuosituhattulistuksen kahdeksannen vuosituhattavoitteen indikaattori 8.9.

OECD:n mukaan kauppaa tukeva kehitysapu oli kasvanut globaalilla tasolla 82 prosenttia vuoteen 2010 mennessä aloitteen lanseeraamisen jälkeen vertailuajanjaksoon 2002–2005 verrattuna, ja sen osuus on noin neljännes virallisesta kehitysavusta. AFT-aloite jatkaa jo Monterreyn kehitysrahoituskonferenssissa (2002) esiin nousseita ajatuksia laajan kehitysrahoituksen (mm. kauppa, investoinnit, yksityiset rahalahetykset) merkityksestä kehitysmaiden kestävänsä kehityksen edistämiseksi.

WTO ja OECD ovat erityisesti edistäneet kauppaa tukevan kehitysyhteistyön kansainvälistä aloitetta politiikkatasolla, mutta varsinaisessa AFT-toiminnan toteuttamisessa ovat mukana kaikki keskeiset kehitysrahoituslaitokset ja muut monenkeskiset kehitysjärjestöt sekä kahdenväliset avunantajat osana niiden muuta kehitysyhteistyötä. Aloite edistää kehityspoliittista johdonmukaisuutta tuomalla kauppakysymykset kehityspoliittikan ytimeen ja päinvastoin. Lisäksi aloitteen tärkeänä tavoitteena on kehittää välineitä kauppaa tukevan kehitysyhteistyön vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi.

Euroopan unioni on ollut aktiivinen AFT-aloitteen edistäjä. EU laati Suomen aloitteesta koko unionin toimintaa ohjaavan, yhteisen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön strategian, joka hyväksyttiin vuonna 2007. Useilla EU:n jäsenmailla on myös oma AFT-strategia tai -toimintasuunnitelma EU:n AFT-strategian toimeenpanemiseksi.

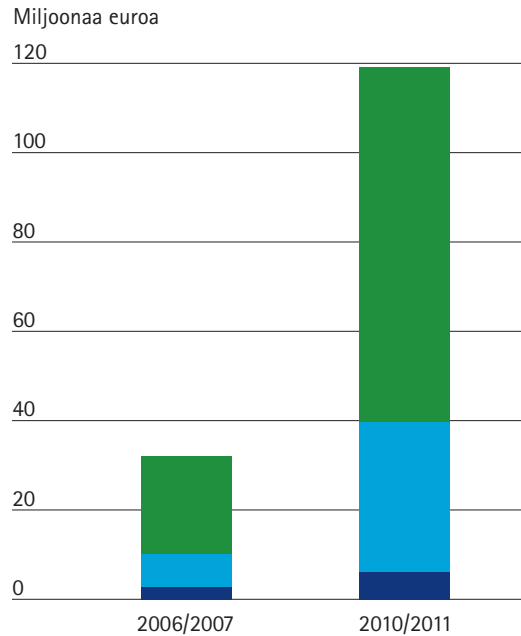
1.2 Kauppaa tukeva kehitys-yhteistyö – Suomen toiminta

Suomi on vaikuttanut kauppaa tukevan kehitys-yhteistyön kansainvälisen aloitteen kehittämiseen osallistumalla aktiivisesti EU:n, OECD:n, WTO:n ja YK:n työhön. Suomen oma AFT-toiminta on lisääntynyt viime vuosina, ja Suomi on mm. noussut merkittävien rahoittajien ja vaikuttajien joukkoon useissa keskeisimmissä monenkeskisissä kauppaa ja kehitys -järjestöissä ja -ohjelmissa.

Suomen kauppaa tukevan kehitys-yhteistyön maksatukset nousivat noin 32 miljoonasta eurosta vuosina 2006–2007 (vuositason keskiarvo) lähes 120 miljoonaan euroon vuosina 2010–2011 (vuositason keskiarvo). Tuotannollisen kapasiteetin kehittäminen kattaa noin kaksi kolmasosaa kaikesta AFT-tuesta. Kauppaan liittyvään sopeutukseen Suomella ei ole ollut maksatuksia. Tuotannollisen kapasiteetin tukemiseen suunnatusta avusta osa keskittyy erityisesti ulkomaankaupan edellytysten tukemiseen. Hankkeiden volyymi, joissa ulkomaankaupan kehittäminen oli päätavoitteena, oli keskimäärin seitsemän miljoonaa euroa vuosina 2010–2011.

Suomen oma ”Kauppaa tukeva kehitys-yhteistyö – Suomen toimintasuunnitelma 2008–2011” hyväksyttiin syksyllä 2008. Toimintasuunnitelma päättyi vuonna 2011, jolloin Suomen kauppaa tukeva kehitys-yhteistyö evaluoitiin. Evaluaation mukaan Suomen AFT-toiminnan yleiskuva oli myönteinen, AFT-toiminta oli saavuttanut yleisesti ottaen laajapohjaisen tuen ja Suomen asiantuntemus oli maailmalla todettu erinomaiseksi. Evaluaatio suositti AFT-yhteistyön kehittämistä systemaattisemmaksi, ymmärtämyksen ja tiedon lisäämistä, yhteistyön pirstaleisuuden vähentämistä sekä tulosperustaisuuden ja läpileikkaavien tavoitteiden vahvistamista. Tämä toimintasuunnitelma hyödyntää evaluaation suosituksia.

Suomen AFT-maksatukset 2006/07–2010/11

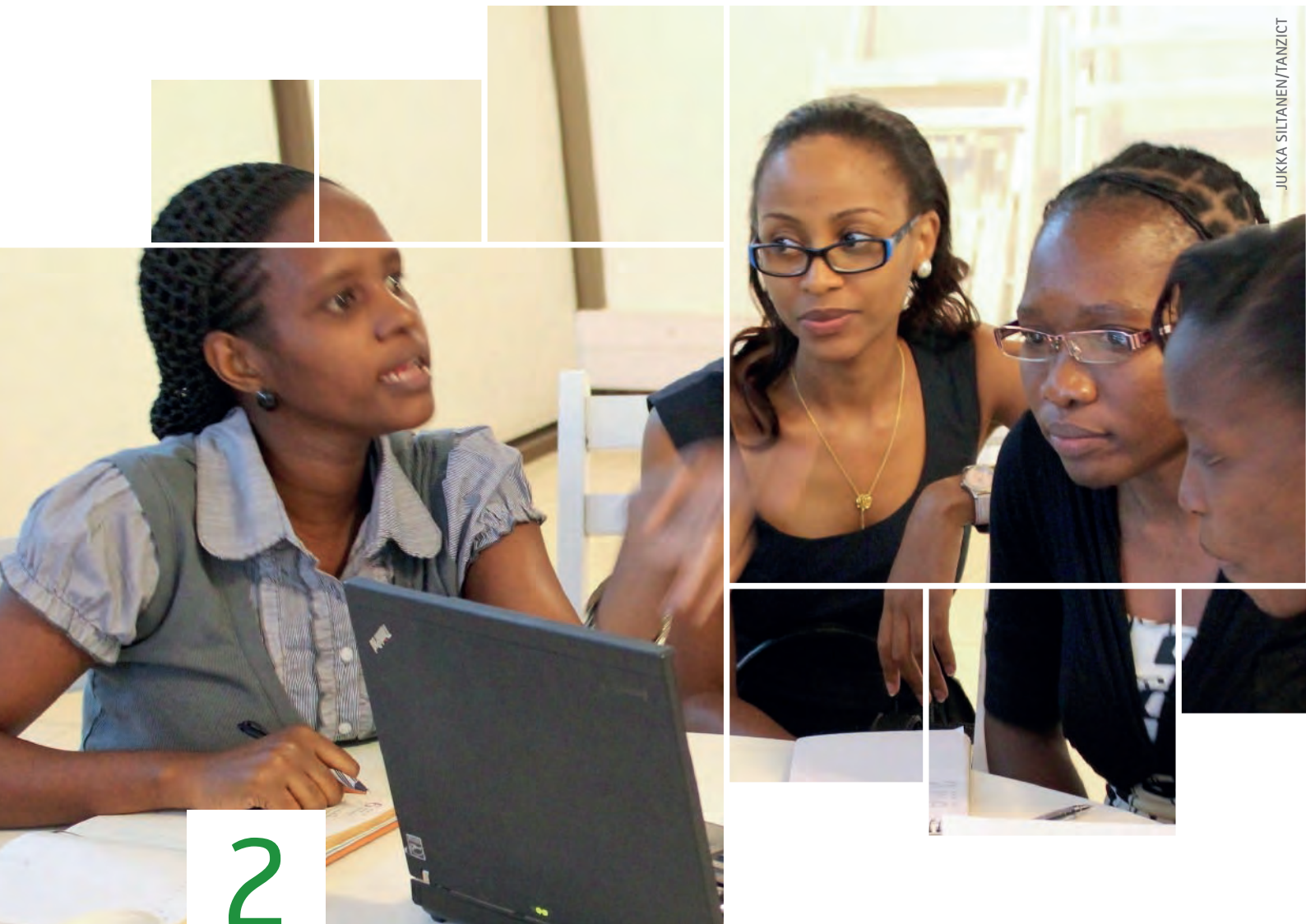

AFT-luokka	2006/07	2010/11
Kauppapolitiikka ja -säädökset	2,6	5,9
Taloudellinen infrastruktuuri	7,5	33,7
Tuotannollisen kapasiteetin kehittäminen	21,8	79,5
Yhteensä (miljoonaa euroa)	32,0	119,1

HANNAMARI RINNE

2

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö Suomen kehityspolitiikassa

2.1 Ihmisoikeusperustaisuus

Kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan Suomi edistää ihmisoikeusperustaista kehitystä kaikessa kehityspolitiikassaan. Kauppaa tukevassa kehitysyhteistyössä Suomi edistää erityisesti taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä ihmisoikeuksia ja mahdollisuuksien mukaan myös kansalais- ja poliittisia oikeuksia. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen on kauppaa tukevan kehitysyhteistyön kannalta luontevin päämäärä, koska työ, toimeentulo ja naisten taloudelli-

nen voimaantuminen ovat yrittämisen, työllistymisen ja ammatillisten taitojen kehittymisen tuloksia.

Ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan mukaisesti kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimeenpanossa on tärkeää, että paikallinen väestö tuntee omat ihmisoikeutensa ja työelämän perusoikeudet ja kykenee toimimaan niiden puolesta ja että viranomaiset tuntevat yritysten velvoitteet kunnioittaa ihmisoikeuksia ja valvovat niiden noudattamista. Sellainen yhteiskunta, jossa ihmisillä on mahdollisuus toteuttaa itseään ja ansaita toimeentulonsa toimimalla yrittäjinä ja investoijina ja käydä kauppaa,

parantaa ihmisten tiedon saantia ja mahdollisuuksia ymmärtää omat oikeutensa sekä vaatia niitä. Se lisää myös ihmisten mahdollisuuksia verkostoitua, vaikuttaa päätöksentekoon ja päästä osalliseksi yhteiskunnan tarjoamista palveluista.

Kauppaa tukevaa kehitysyhteistyötä pyritään suuntaamaan erityisesti niiden väestöryhmien hyväksi, joiden oikeudet ja mahdollisuudet toteutuvat heikoimmin. Ihmisoikeusperustaisuus liittyy kauppaan tukevassa kehitysyhteistyössä myös kuluttajasuojaan, tuoteturvallisuuteen, reiluun kauppaan ja yritysten yhteiskuntavastuuseen.

2.2 Lämpileikkaavat tavoitteet

Suomi painottaa kehityspolitiikan lämpileikkaavien tavoitteiden – sukupuolten välisen tasa-arvon, eriarvoisuuden vähentämisen ja ilmastokestävyyden – toimeenpanoa kauppaan tukevassa kehitysyhteistyössä.

Parhaiten kaupasta pystyvät hyötymään ne maat, joilla on käytössään sekä naisten että miesten osaaminen ja panos. Kehitysmaissa naiset toimivat usein mikro- ja pienyrittäjinä vähätuottoisilla sektoreilla ja epävirallisessa taloudessa sekä tekevät paljon palkatonta koti- ja hoivatyötä. Suomi tukee toimintamalleja, jotka edistävät epävirallisen kaupan virallistamista ja parantavat kaupanharjoittajien mahdollisuuksia hyötyä rahoitus-, vakuutus-, kuljetus- ja varastointipalveluista. Lisäksi rajamoduullisuuden keventäminen ja selkeyttäminen on tärkeää, sillä se parantaa rajakauppaa käyvien kaupanharjoittajien ja varsinkin naisten asemaa.

Suomi pyrkii vahvistamaan naisten yrittäjyyttä maaseudulla ja maataloudessa sekä metsä-, energia- ja muilla luonnonvarasektoreilla ja niillä syntyvissä uusien vientituotteiden arvoketjuissa. Naisten yrittäjyyden tukeminen on erityisen tärkeää hauraisissa valtioissa ja tilanteissa sekä konfliktien ehkäisemiseksi että niistä toipumiseksi. Suomi vahvistaa myös naisten mahdollisuuksia hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluja ja työkaluja ja osallistua innovaatiotoimintaan ja päätöksentekoon. Suomi vaikuttaa myös siihen, että kaupan ja kehityksen alalla toimivat kansainväliset järjestöt edistäisivät sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten asemaa, yrittäjyyttä ja mahdollisuuksia päästä osallisiksi kaupan vapautumisesta koituvista hyödyistä.

Suomen kehityspolitiikka edistää haavoittuvien, helposti syrjäytyvien ja syrjittyjen ihmisryhmien – kuten etnisten vähemmistöjen, vammaisten ihmisten ja äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten – ihmisoikeuksia ja tasavertaisia osallistumismahdollisuuksia. Virallisen ja epävirallisen

talouden sekä koulutetun ja kouluttamattoman työvoiman välisen kuilun kaventaminen, tasavertaisuutta korostavan henkilöstöpolitiikan kehittäminen sekä kotoa käsin tehtävä mikrotyö ovat mahdollisia keinoja. Helposti syrjäytyvillä ryhmillä tulee olla mahdollisuus hyötyä kaupan tuomista eduista ja välttää sen tuomia haittoja. Suomi edistää köyhiä ihmisiä palvelevaa ja heitä osallistavaa liiketoimintaa liiketoimintaympäristön kehittämisen, yritysten yhteiskuntavastuun, innovatiivisten julkisen ja yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan välisten kumppanuuksien ja yksityisen sektorin instrument-

NAISTEN ASEMAN JA SUKUPUOLTEN VÄLISEN TASA-ARVON VAHVISTAMINEN

ja taloudellinen kehitys kulkevat käsi kädessä. Naisten koulutus ja osallistuminen talouselämään lisäävät olennaisesti kansakunnan kilpailukykyä. Taloudellinen voimaantuminen, yrittäjyys ja kauppa puolestaan parantavat tasa-arvoa.

Suomi tukee Kansainvälisen työjärjestön toteuttamaa hanketta Egyptissä ja Tunisiassa naisten aseman, taitojen ja työllistyvyyden parantamiseksi. Hanke kehittää lisäksi työmarkkinainstitutiota ja yhteiskunnallista dialogia. Hanke kattaa ajanjakson 2012–2015.

OSALLISTAVA TALOUS tukee ihmisoikeuksia, sukupuolten välistä tasa-arvoa ja hyvää hallintoa, vähentää eriarvoisuutta ja vahvistaa yhteiskunnan vakautta.

Suomi edistää etnisten vähemmistöjen ja vammaisten ihmisten ihmisoikeuksia ja toimeentulo- ja vaikuttamismahdollisuuksia Kenian metsäsektorin uudistusohjelmassa vuosina 2009–2014 ja Kenian maaseutukehityksen PALWECO-hankkeessa vuosina 2010–2016.

Suomi tukee konfliktista kärsineiden, dalitien ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien naisten yrittäjäkoulutusta ja osaamisen kehittämistä UN Womenin toteuttamassa hankkeessa Nepalissa vuosina 2011–2014.

tien avulla. Suomi tukee myös helposti syrjäytyvien ryhmien, kuten vammaisten ihmisten, alkuperäiskansojen ja etnisten vähemmistöjen taloudellista toimintaa myös työpajojen, osuustoiminnan ja maaseutuyrittäjyyden avulla.

Maailman seitsemästä miljardista ihmisestä noin viidesosa on 15–24-vuotiaita. Heistä 90 prosenttia asuu kehitysmaissa. Erityisesti Afrikassa nuorten osuus väestöstä on suurempi kuin missään aikaisemmin. Nuori väestörakenne voi olla kehitysmaiden voimavara, jos nuorille on tarjolla riittävästi koulutusta ja työ- ja toimeentulomahdollisuuksia. Nuorten työllistymisen, yrittäjyyden ja ammatillisten taitojen lisääminen on yksi tämän toimintasuunnitelman kärkiteemoista.

Vihreä talous ja ilmastokestävyys ovat olennainen osa kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimintasuunnitelman prioriteetteja. Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö tukee siirtymistä kohti vihreää taloutta ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä maatalous- ja maaseutukehitys-, metsä- ja energiasektoreilla.

Ilmastokestävyys liittyy läheisesti Suomen kehityspolitiikan tavoitteeseen edistää luonnonvarojen kestäväää hallintaa ja ympäristönsuojelua. Kaupan hyödyt pyritään saamaan ihmisten ulottuville niin, että ilmastonmuutoksen etenemistä ei nopeuteta. Kaupan ja yrittäjyyden lisääntyminen kehitysmaissa voi myös edistää uusien, ilmastoa säästävien toimintamallien käyttöönottoa. Suomalaisella yksityissektorilla on osaamista ja teknologiaa, joita se voisi tarjota kehitysmaiden käyttöön. Ilmastokestävyyttä Suomi edistää tukemalla kumppanimaidensa kykyä sopeu-

tua ilmastonmuutokseen ja vähähiilistä kehitystä sekä näiden sisällyttämistä maiden omaan kehityssuunnitteluun. Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön avulla Suomi voi auttaa kumppanimaita kehittämään uusia, innovatiivisia keinoja torjua ilmastonmuutosta, mikä puolestaan lisää yrittäjyyttä ja työpaikkoja.

Tieto- ja osaamisyhteiskuntakehitys voi auttaa kehitysmaita kehittämään luonnonvaroja säästeliäästi käytettäviä, mahdollisimman saasteettomia ja vähähiilisiä ratkaisuja. Suomi tukee kehitysmaiden tieto- ja osaamisyhteiskuntakehitystä, tiede-, teknologia- ja tutkimusyhteistyötä, ICT-pohjaisia yrityksiä, innovaatiotoimintaa sekä innovaatioekosysteemien kehittämistä. Suomi edistää kauppaa tukevan kehitysyhteistyön puitteissa siirtymistä vihreään talouteen ja kestävämpiin kulutustapoihin ja tukee ympäristöteknologian käyttöä, energian säästöä ja materiaalitehokkuutta.

2.3 Yksityinen sektori luo ihmisarvoisia työpaikkoja ja yrittäjyyden mahdollisuuksia kaikille ihmisille

Kehitysmaissa valtaosa työpaikoista syntyy yksityiselle sektorille. Huomattava osa yrittäjistä on epävirallisella sektorilla toimivia mikroyrittäjiä, joiden ”yrittäjyys” on päivittäistä selviytymistä. Kehitysmaissa toimii lisäksi suuria monikansallisia yrityksiä sekä yhä enemmän yrityksiä nopeasti kasvavista talouksista kuten Kiinasta ja Intiasta. Vaikka nekin luovat työtä, suurin potentiaali työpaikkojen luomi-

Suomi edistää **KÖYHIÄ IHMISIÄ PALVELEVAA JA HEITÄ OSALLISTAVAA LIIKETOIMINTAA**

(ns. *Base of the Pyramid*, BoP) kehitysmaissa. Maailmassa on noin neljä miljardia ihmistä, jotka elävät alle viidellä eurolla päivässä ja jotka muodostavat vähävaraisten ihmisten BoP-markkinan. Nämä ihmiset ovat aktiivisia kumppaneita, innovoijia, tuottajia ja verkostoituja. BoP-liiketoiminta tarkoittaa yhdessä köyhien ihmisten kanssa kehitettyjä tuotteita, palveluja, logistisia ratkaisuja, liiketoimintamalleja ja kumppanuuksia, joilla on erityinen köyhiä ihmisiä osallistava ja hyödyttävä vaikutus. BoP-liiketoiminnassa yhdistyvät ihmisten elinolojen parantaminen ja voitontavoittelu.

seksi olisi paikallisilla pienillä ja keskisuurilla yrityksillä. Monissa köyhissä kehitysmaissa, erityisesti Afrikassa, pk-yrityksiä on kuitenkin suhteettoman vähän. Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön yksi tavoite onkin kehittää sellainen liiketoimintaympäristö, jossa pienet ja keskisuuret yritykset voisivat menestyä ja työllistää. On tärkeää tukea myös epävirallisen sektorin mikroryrittäjiä siirtymään virallisen talouden piiriin ja laajentamaan toimintaansa, jotta niistä voisi kehittyä pienyrityksiä.

Taloutta uudistamalla yhteiskunta ylläpitää mahdollisuuksiaan tuottaa vaurautta ja hyvinvointia ihmisille. Väestön kasvaessa ja hyvinvointitarpeiden lisääntyessä uudistaminen ei riitä, vaan talouden pitää kehittyä kasvamalla ja tehostumalla. Talous uudistuu, kun yksityinen ja julkinen sektori investoivat uuteen tuotantoon, palveluihin ja teknologiaan. Kehitysmaissa on tärkeää edistää sekä kotimaisia että ulkomaisia investointeja. Mailla on monenlaisia keinoja tehdä yritysten toimintaympäristö investoinneille houkuttelevaksi, esimerkiksi läpinäkyvä investointilainsäädäntö ja omaisuuden suoja, hyvä infrastruktuuri, koulutetun työvoiman saataavuus, luotettavat yhteistyökumppanit ja yhteiskunnallinen vakaus. Suomi pyrkii parantamaan kehitysmaiden investointi-ilmapiiiriä kauppaa tukevan kehitysyhteistyön ja osaamisen kehittämisen avulla. Suomi edistää yksityisten kestävien investointien syntymistä kansainvälisellä, alueellisella, maa- ja paikallistasolla tukemalla investointiympäristön uudistuksia sekä kehityspoliittisten, yksityisen sektorin rahoitusmuotojen avulla. Investointiympäristön

YRITYS VAIKUTTAA SIDOSRYHMIINSÄ:

- taloudellisesti maksamalla elämiseen riittävää palkkaa työntekijöilleen ja veroja valtiolle ja kunnille sekä tekemällä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa;
- sosiaalisesti parantamalla henkilöstönsä hyvinvointia ja työoloja, edistämällä työntekijöidensä järjestäytymisoikeutta sekä kehittämällä turvallisia tuotteita ja palveluja;
- ympäristön osalta kehittämällä materiaali- ja energiatehokkuutta luonnonvarojen käytön vähentämiseksi ja vähentämällä tuotannon sivutuotteina syntyviä saasteita.

Yhteiskuntavastuuseen liittyvät lisäksi yritysten hyväntekeväisyys ja kehitysmaahankkeet. Hankkeilla voi olla suuri merkitys paikallisille yhteisöille ja kotitalouksille.

Suomi rahoittaa kansainvälisellä tasolla YK:n *Global Compact* -aloitetta ja kaivannaissektorin tulojen läpinäkyvyyttä edistävää EITI-aloitetta (*Extractive Industries Transparency Initiative*).

kehittämisen osana Suomi tukee kehitysmaiden hallinnon kapasiteettia hoitaa yhteiskunnan varoja läpinäkyvästi ja kaikkia ihmisiä hyödyttävällä tavalla sekä niiden verojärjestelmän kehittämistä. Tätä työtä tehdään myös muilla julkisen taloushallinnon ja hyvän hallinnon aloilla.

Yritysten toiminta vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan, sidosryhmiin ja ympäristöön. Yritysten vastuuta näistä vaikutuksista kutsutaan yhteiskuntavastuuksi (*Corporate Social Responsibility, CSR*). Yritykset tuovat panoksensa kehitysmaiden työolojen, tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja ympäristön tilan parantamiseen luomalla taloudellista hyvinvointia, huolehtimalla omasta henkilöstöstään ja kehittämällä paikallisten sidosryhmien hyvinvointia. Vastuulliseen toimintaan kuuluu myös yrityksen oman toiminnan läpinäkyvyys ja harmaan talouden ehkäisy. Yritysten yhteiskuntavastuu on yhä useammin osa yrityksen liiketoimintastrategiaa sekä

selkeä kilpailuvaltti. Yritysten yhteiskuntavastuuhankeita voidaan lisätä yksityisen ja julkisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan välisten kumppanuuksien avulla suomalaista osaamista hyödyntäen.

Kehitysyhteistyön yrityskumppanien pitää noudattaa toiminnassaan kansallisia lakeja sekä kansainvälisesti hyväksytyjä yhteiskuntavastuun periaatteita. Yritysten täytyy noudattaa yhteiskuntavastuun periaatteita ulkoasiainministeriön tukemissa yksityisen sektorin kehitysyhteistyöhankkeissa. Suomi tukee kansainvälisiä ja alueellisia yhteiskuntavastuualoitteita ja -toimijoita kauppaa tukevan kehitysyhteistyön keinoin.

2.4 Suomen tavoitteet

Kauppaa tukevassa kehitysyhteistyössä noudatetaan samoja tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden periaatteita kuin muussakin kehitysyhteistyössä. Suomi vahvistaa AFT:n tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta:

- suunnittelemalla kaiken kauppaa tukevan kehitysyhteistyön tarvelähtöisesti. Hyödynsaajina ovat aina kehitysmaiden köyhät ihmiset;
- ottamalla käyttöön tavoitteelliset seurantaindikaattorit koko toimintasuunnitelman tasolla. Yksittäisten hankkeiden ja ohjelmien tuloksellisuusindikaattorien tulee perustua maatason köyhyydenvähentämishankkeisiin, yhteistyöorganisaatioiden strategioihin tai vastaaviin;
- vähentämällä kauppaa tukevan kehitysyhteistyön pirstaleisuutta. Ulkoasiainministeriö vähentää hankkeiden ja ohjelmien lukumäärää ja pyrkii keskittämään tukensa suurempiin kokonaisuuksiin.

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö – Suomen toimintasuunnitelma 2012–2015 asettaa päämääräksi hallituksen kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti äärimmäisen köyhyyden poistamisen ja ihmisarvoisen elämän turvaamisen kaikille YK:n vuosituhattulistuksen kehitystavoitteiden mukaisesti (ks. liite 1). Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma asettaa kehityspoliitikalle neljä prioriteettia. Näistä kaksi – osallistava ja työllistävä vihreä talous sekä luonnonvarojen kestävä hallinta ja ympäristönsuojelu – ovat kauppaa tukevan kehitysyhteistyön suoria päämääriä. Näillä kahdella prioriteetilla on luonnollisesti vahva yhteys kahteen muuhun kehityspoliittikan prioriteettiin, ihmisoikeuksia edistävään, demokraattiseen ja vastuulliseen yhteiskuntaan sekä inhimilliseen kehitykseen. Hyvä hallinto, demokratia, ihmisoikeudet, koulutus, terveys, HIV/AIDS-työ ja sosiaaliturva ovat olennaisia tekijöitä myös kauppaa tukevan kehitysyhteistyön vaikuttavuuden kannalta. Kaikki prioriteetit ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään eikä mitään niistä ole mahdollista saavuttaa ilman muita.

Suomen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön päätavoite (~ objective) on:

Yksityinen sektori luo ihmisarvoisia työpaikkoja ja yrittäjyyden mahdollisuuksia kaikille ihmisille.

Suomi noudattaa 'ihmisarvoisen työn' määrittelyssä Kansainvälisen työjärjestön määritelmää. Kehitysmaihin syntyy myös paljon sellaisia työpaikkoja, jotka eivät täytä kaikkia ihmisarvoisen työn kriteerejä. Työpaikkojen "ihmisarvoisuutta" on myös mahdoton seurata määritelmän moniulotteisuuden takia.

Ihmisarvoisten työpaikkojen ja yrittämisen mahdollisuuksien lisäämiseksi kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimintasuunnitelma asettaa neljä tavoitetta (~ outcome):

- liiketoimintaympäristö edistää yksityisen sektorin toimintaa;
- kehitysmaat hyötyvät kansainvälisestä kaupasta ja investoinneista;
- taloudellinen toiminta perustuu luonnonvarojen kestäväan käyttöön; ja
- ihmisten osaaminen tuottaa innovatiivista taloudellista toimintaa.

Jokaisen tavoitteen sisällä on kaksi kärkiteemaa. Kärkiteemojen tarkoitus on profiloida Suomen toimintaa kansainvälisessä kehityspolitiikassa ja edistää hanke- ja ohjelmatason toimintaa tärkeiksi katsotuilla alueilla (ks. liite 2). Kärkiteemat eivät sulje muuta tavoitteen edellyttämää toimintaa pois; kussakin tavoitteessa voi siten olla myös kärkiteemojen ulkopuolelle sijoittuvaa yhteistyötä. Myös kuhunkin kärkiteemaan otetaan indikaattori mittaamaan tuloksellisuutta.

- Suomi edistää sellaisen liiketoiminnan kehittämistä, joka ottaa köyhät ja helposti syrjäytyvät ihmiset mukaan tuottajina, kuluttajina, innovoijina ja tasavertaisina kumppaneina liiketoimintaprosesseissa. Tämän kaltainen liiketoiminta parantaa köyhien ja helposti syrjäytyvien ihmisten työllisyyttä ja tuloja ja auttaa kehittämään ratkaisuja köyhyyden vähentämiseksi ja muihin kehityshaasteisiin vastaamiseksi.
- Suomi edistää naisten yrittäjyyttä elannon hankkimisen, taloudellisen voimaantumisen ja tasa-arvon välineenä.
- Suomi tukee köyhimpien kehitysmaiden kapasiteetin vahvistamista kansainvälisen kauppaja- ja investointijärjestelmän hyödyntämiseksi. Suomi vahvistaa köyhimpien kehitysmaiden kykyä tunnistaa kaupan kehittämiseen liittyvät keskeiset kehityshaasteet ja kykyä neuvotella, toimeenpanna ja hyödyntää kansainvälisiä kauppasopimuksia sekä julkisia toimia täydentäviä yksityisiä standardeja. Suomi edistää kestävien yksityisten investointien syntymistä tukemalla liike- tai investointiympäristön uudistuksia paikallisella, kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla.
- Suomi tukee mikroyritysten, pienkauppiain, kotitalouksien ja naisyrittäjien mahdollisuuksia hyötyä rajakaupasta. Alueellinen rajakauppa on usein ensimmäinen askel pienten yritysten kansainvälistymisessä. Alueellisella rajakaupalla on myös alueellista yhteistyötä ja yhdentymistä ja vakautta edistävä vaikutus.
- Suomi pyrkii kehittämään maa- ja metsätalouden arvoketjuja siten, että köyhät ihmiset, maanviljelijänaiset ja maatalouden parissa tulevaisuutta suunnittelevat nuoret voisivat osallistua niihin ja hyötyä niistä. Tämä edistää tuotannon vertikaalista kehittämistä raaka-aineesta markkinoille saatavaan tuotteeseen

MATTI NUMMELIN

tai palveluun. Se edistää myös talouden horisontaalista laajentamista uusiin tuottaja- ja asiakasryhmiin sekä monipuolistamista uusille liiketoiminta-alueille.

- Suomi vahvistaa uusiutuvan energian tuotannon ja jakelun kehittämistä yhdessä ympäristönsuojelun tavoitteiden kanssa ja siirtymiseksi kohti vihreämpää taloutta. Toiminnan tarkoituksena on sekä kaupan ja taloudellisten mahdollisuuksien lisääminen että kaikkien ihmisten tasa-arvoisempi energian saatavuus.
- Suomi edistää tietotekniikan käyttöä innovatiivisen taloudellisen toiminnan kehittämiseksi. Esimerkkejä ovat mobiilipankkitoiminta, mikrotyö ja markkinainformaation saaminen pienviljelijöiden ja -kauppiain hyödyksi.
- Suomi aloittaa uudenlaista kehitysyhteistyötä nuorisotyöllisyyden parantamiseksi kehitysmaissa. Tässä kärkiteemassa yhdistetään nuorten yrittäjyyden kehittämistoiminta, liiketoimintapalvelujen kehittäminen nuorten yritysten hyväksi, ammatillisten taitojen kehittäminen ja innovaatioiden luominen.

Taulukko (seuraavalla sivulla) esittelee Suomen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön tavoitehierarkian ja indikaattorit. Kaikki Suomen rahoittama kauppaa tukeva kehitysyhteistyö pyrkii tukemaan päätavoitetta: yksityinen sektori luo ihmisarvoisia työpaikkoja ja yrittäjyyden mahdollisuuksia kaikille ihmisille. Osalla hankkeista vaikutus tähän päätavoitteeseen on suora, suurella osalla välillinen. Seurannassa otetaan huomioon välillisten vaikutusten mittaamisen vaikeus.

Toimintasuunnitelman neljän tavoitteen ja hankkeiden omien tavoitteiden, tulosten ja indikaattorien välinen linkki voi myös olla välillinen.

PÄÄTAVOITE: Yksityinen sektori luo ihmisarvoisia työpaikkoja ja yrittäjyyden mahdollisuuksia kaikille ihmisille

INDIKAATTORI: Työpaikkojen lukumäärä; kokonaismäärä ja sukupuolieritellyt tiedot

TAVOITE 1:

Liiketoimintaympäristö edistää yksityisen sektorin toimintaa

› **Indikaattori:**

Uusien yritysten lukumäärä

TAVOITE 2:

Kehitysmaat hyötyvät kansainvälisestä kaupasta ja investoinneista

› **Indikaattori:**

Nettovientitulot, suorat ulkomaiset investoinnit

TAVOITE 3:

Taloudellinen toiminta perustuu luonnonvarojen kestäväan käyttöön

› **Indikaattori:**

Maa- ja metsätalous- tuotannon määrän suhde maa- ja metsätalous- tuotantoon käytettävän maan pinta-alaan

TAVOITE 4:

Ihmisten osaaminen tuottaa innovatiivista taloudellista toimintaa

› **Indikaattori:**

Uusien yritysten lukumäärä ei-perinteisillä toimialoilla

KÄRKITEEMA 1.1:

Köyhiä ihmisiä osallistava liiketoiminta

› **Indikaattori:**

Mikro- ja pienyritysten lukumäärä

KÄRKITEEMA 2.1:

Köyhimpien maiden kapasiteetin vahvistaminen kv. kauppa- ja investointijärjestelmän hyödyntämiseksi

› **Indikaattori:**

Köyhimpien maiden aktiivisuus kv. kauppa- järjestelmässä (WTO, alueelliset ja kahdenväliset järjestelyt)

KÄRKITEEMA 3.1:

Arvoketjut maa- ja metsätaloudessa

› **Indikaattori:**

Arvoketjujen verkostoihin/ yhteistyöhön osallistuvien toimijoiden lukumäärä

KÄRKITEEMA 4.1:

Tietotekniikan käyttö innovatiivisen taloudellisen toiminnan kehittämiseksi

› **Indikaattori:**

Uusien ICT- palveluiden ja/tai ICT-palveluyritysten lukumäärä

KÄRKITEEMA 1.2:

Naisyrittäjyys

› **Indikaattori:**

Naisten omistamien yritysten lukumäärä

KÄRKITEEMA 2.2:

Alueellinen rajakauppa

› **Indikaattori:**

Kauppiaan/yrittäjän/ yrityksen rajalla käyttämä aika

KÄRKITEEMA 3.2:

Uusiutuva energia

› **Indikaattori:**

Kestäviä energiapalveluja tuotannolliseen ja/tai kaupalliseen toimintaan saavien yritysten lukumäärä

KÄRKITEEMA 4.2:

Nuorisotyöllisyys, nuorten yrittäjyys ja ammatillisten taitojen kehittäminen

› **Indikaattori:**

Ammatillisen koulutuksen saaneiden, korkeintaan 24-vuotiaiden nuorten lukumäärä

Hanke- ja ohjelmakohtaiset tavoitteet ja indikaattorit

Ulkoasiainministeriö ottaa kauppaa tukevassa kehitysyhteistyössä käyttöön 2–3 indikaattoria toimintasuunnitelman tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seuraamiseksi seuraavalla tavalla:

- Kahdenväliseen, alueelliseen ja kumppanuusinstrumenttien kautta rahoitettavaan kauppaa tukevaan kehitysyhteistyöhön otetaan yksi yhteinen, päätavoitteen mukainen indikaattori: työpaikkojen määrä, sekä kokonaismäärä että sukupuolieriteltyt tiedot.
- Hankkeisiin ja ohjelmiin otetaan lisäksi kunkin tavoitteen (tavoite 1–4) mukainen seurantaindikaattori.
- Jos hanke tai ohjelma katsotaan kärkiteemaan kuuluvaksi, siihen otetaan myös kyseisen kärkiteeman oma seurantaindikaattori.

2.5 Yhteydet muihin sektoreihin ja teemoihin

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö edellyttää onnistuakseen vahvaa yhteistyötä muiden kehitysyhteistyön sektoreiden ja teemojen sekä kohdemaan politiikan lohkojen kanssa. Esimerkiksi liiketoimintaympäristö ei ole suotuisa, jos harmaa talous, korruptio ja rikollisuus estävät terveen markkinatalouden toiminnan. Korruptio on yksi tärkeimmistä yksittäisistä liiketoimintaa haittaavista tekijöistä kehitysmaissa. Hyvä hallinto ja korruption vastainen toiminta, demokratia ja osallistumismahdollisuuksien paraneminen, maan ja muun omaisuuden omistusoikeuksien selkeyttäminen sekä yhteiskun-

nallinen vakaus ja ihmisoikeuksien toteutuminen yleensä vaikuttavat suoraan liiketoiminta- ja investointiympäristöön. Inhimillisen kehityksen edistämiseksi on tärkeää kehittää koulutus-, terveydenhoito- ja sosiaaliturvajärjestelmiä, jotka vahvistavat muun muassa ihmisten osallistumista palkalliseen työhön, mahdollisuuksia ottaa yrittäjyyteen liittyviä riskejä sekä työkykyä, osaamista ja innovatiivisuutta.

Vaikutukset kulkevat myös toisinpäin. Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö ja yksityisen sektorin yritystoiminnan luomat työpaikat parantavat ihmisten toimeentuloa ja voimaannuttavat heidät niin taloudellisesti kuin yhteiskunnallisesti. Se lisää ihmisten aktiivisuutta, osallistumishalukkuutta ja mahdollisuuksia oman elämänsä kehittämiseksi. Yrittäjät ovat usein vahvimpia demokratian, oikeusvaltion, hyvän hallinnon ja ihmisoikeuksien vaatioita kehitysmaissa. Maaseudun tuotannollisen perustan kehittäminen tukee puolestaan ruokaturvan kehitystä.

Kauppa ja yksityinen sektori voivat vahvistaa yhteiskunnan vakautta ja turvallisuutta. Kauppa ja taloudellinen kehitys eivät kuitenkaan saa olla vain pientä kansanosaa hyödyttäviä ja eriarvoisuutta lisääviä. Kaikkia ihmisiä hyödyttävät työ- ja toimeentulomahdollisuudet ovat merkittävä tekijä konfliktien ehkäisemisessä ja ratkaisussa ja jälleenrakentamisessa.

Kehitysmaiden yritykset työllistävät kasvavassa määrin naisia. Naisten yrittäjyys on myös kasvussa. Naisten osaamisen kehittyminen, työllistyminen ja toimeentulon parantuminen edistävät tasa-arvoa ja lisäävät yhteiskunnan vakautta ja kykyä palvella kansalaisiaan. Naisten aseman ja toimeentulon parantuminen vaikuttavat lasten ravitsemukseen, terveyteen ja koulunkäyntiin myönteisesti sekä hidastavat väestönkasvua. Ihmisoikeudet ja tasa-arvo toteutuvat paremmin yhteiskunnissa, joissa talous on avoin ja osallistava.

Kehitysyhteistyöhankkeet ja -ohjelmat, sekä kahdenvälisessä että monenkeskisessä ja EU-yhteistyössä, ovat usein moniulotteisia siten, että ne sisältävät sekä kauppaa tukevan kehitysyhteistyön elementtejä että aineksia muista sektoreista ja teemoista. Esimerkiksi liiketoimintaympäristön, liiketoimintapalvelujen ja yrittäjyyden kehittämiseen voidaan yhdistää ammatillista koulutusta, työturvallisuutta ja työterveyttä edistäviä aiheita sekä työnvälityksen ja yrittäjien sosiaaliturvan vahvistamista.

Suomi pyrkii vastaamaan kehitysmaiden kehityshaasteisiin luomalla synergiaa kauppaa tukevan kehitysyhteistyön ja muun kehitysyhteistyön välille, erityisesti korruption vastaisen toiminnan ja koulutuksen kanssa.

TATIANA HEISKANEN

3

Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimeenpano

3.1 Maa- ja aluetason yhteistyö

Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön tulee vastata maatason tarpeisiin. Kehitysmaa identifioi itse omat kehitystarpeensa ja sisällyttää ne köyhyydenvähentämissuunnitelmaan tai kehitysstrategiaan. Monissa kehitysmaissa luonnonvarojen hyödyntäminen sekä yksityisen sektorin ja kaupan merkityksen voimakas kasvu tarjoavat luontevan perustan kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toteuttamiseksi.

Ulkoasiainministeriön alueosastot ja edustustot suunnittelevat ja toimeenpanevat kehitysyhteistyötä maa- ja aluetasolla yhdessä kehitysmaiden, alueellisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Käynnissä olevien kehitysyhteistyöhankkeiden

ja -ohjelmien päättyessä avautuu mahdollisuuksia kehittää uusia kauppaa tukevan kehitysyhteistyön hankkeita ja ohjelmia. Niitä voidaan sisällyttää UM:n tavoitteellisiin maaohjelmiin.

Kehitysmaissa yhteistyökumppaneita ovat maiden hallitukset ja muut julkisen sektorin toimijat, yksityinen sektori ja kansalaisyhteiskunta. Julkisella sektorilla tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat ministeriöt, jotka vastaavat muun muassa taloudesta, kaupasta, työllisyydestä, maataloudesta, luonnonvaroista, energiasta, teknologiasta, tasa-arvosta ja nuorisoasioista. Ne vastaavat politiikan, instituutioiden, rakenteiden ja järjestelmien kehittämisestä. Muut julkisen sektorin toimijat, kuten vienninedistämisisorganisaatiot, kehittämiskeskukset, tutkimus-

laitokset, oppilaitokset ja paikallishallinto, ovat myös olennaisia, kauppaa tukevan kehitysyhteistyön kumppaneita.

Yksityisen sektorin yhteistyökumppanit ovat yrityksiä ja elinkeinoelämän järjestöjä. Järjestöjä voivat olla esimerkiksi kauppakamarit sekä kauppa-, tuottaja-, yrittäjä- ja ammattiyhdistykset. Näistä monet ovat kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Osuuskunnat ovat tärkeitä sosiaalisen/yhteiskunnallisen yrityksen ja löyhemmän verkoston väli-muotoja. Kansalaisjärjestöt, monenlaiset verkostot ja työpajat edistävät puolestaan ruohonjuuritason yrittäjyyttä ja elinkeinotoimintaa, rakentavat kapasiteettia, kokoavat eri toimijoita yhteen ja voimaannuttavat myös helposti syrjäytyviä ryhmiä kuten vammaisia ihmisiä.

Alueelliset organisaatiot ovat Suomen alueellisen kehitysyhteistyön keskeisiä kumppaneita. Alueellista kehitysyhteisyyttä voidaan tehdä myös kansainvälisten järjestöjen ja kansainvälisten ja alueellisten rahoituslaitosten kanssa. Yhteistyössä tarpeet analysoidaan alueellisesti ja sisällytetään alueellisten organisaatioiden tai muiden toimijoiden strategioihin. Rajat ylittävää kauppaa voidaan kehittää esimerkiksi vahvistamalla kehitysmaiden liiketoimintaympäristöä, tullilaitoksia ja muita instituutioita sekä yksityistä sektoria. Monenkeskisen ja alueellisen yhteistyön lisäksi kahdenvälisellä, instituutioiden välisellä, yritys- ja kansalaisjärjestöyhteistyöllä on tässä merkittävä vaikutus.

3.2 Monenkeskinen ja EU-yhteistyö

Monenkeskisillä kauppa ja kehitys -järjestöillä ja kehitysrahoituslaitoksilla on keskeinen rooli kansainvälisen AFT-aloitteen ja itse AFT-toiminnan toteuttamisessa. Suomi tukee kansainvälisiä ja alueellisia kehitysrahoituslaitoksia ja monia YK-järjestöjä antamalla yleisrahoitusta ja rahoittamalla niiden joitakin AFT-ohjelmia. Suomi pyrkii vaikuttamaan niiden politiikkapainopisteisiin ja kehitysyhteistyöhön johtokuntatyöskentelyn kautta.

Monenkeskinen yhteistyö on keskeinen väylä Suomen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toteuttamiseksi. Osallistuminen monenkeskiseen yhteistyöhön mahdollistaa vaikuttamisen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön yleisten suuntaviivojen kehittelyyn OECD:n, WTO:n, YK:n, kansainvälisten ja alueellisten rahoituslaitosten ja muiden toimijoiden kanssa. OECD:llä ja WTO:lla on lisäksi keskeinen rooli kansainvälisen AFT-aloitteen politiikkatason edistämässä, kun taas YK-järjestöt ja kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ovat keskityneet selkeämmin tuen toimeenpanoon.

Maa- ja monenkeskisen rajapinnassa

Enhanced Integrated Framework (EIF) auttaa vähiten kehittyneitä maita hyötymään kansainvälisestä kaupasta. Vähiten kehittyneiden maiden, seitsemän merkittävän kansainvälisen järjestön ja yli kahdenkymmenen avunantajamaan ohjelma tuottaa ajoittain päivitettyjä analyysejä maiden tuotannon, kaupan ja investointien haasteista ja mahdollisuuksista.

Analyyisit (*Diagnostic Trade Integration Study*, DTIS) toimintasuunnitelmineen auttavat maita tuomaan kaupan kysymykset kehityksen keskiöön sekä avunantajia priorisoimaan ja koordinoimaan kauppaa tukevan kehitysyhteistyön hankkeitaan.

Suomen muut tärkeimmät monenkeskiset AFT-kumppanit on lueteltu erillisessä taulukossa.

Suomen tärkeimmät AFT-tuen monenkeskiset kumppanit

KANSAINVÄLISEN KAUPPAKESKUKSEN

(*International Trade Centre, ITC*) toiminnassa Suomi tukee naiseen ja arvoketjuihin, maataloustuotekauppaan ja vihreään talouteen liittyviä hankkeita.

YK:N KAUPPA- JA KEHITYSKONFERENSSIN (*United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD*) toiminnassa Suomi tukee tutkimus- ja teknisen avun ohjelmia sekä *Virtual Institute* -aloitetta. Suomi vahvistaa kauppaa ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvää toimintaa.

YK:N KEHITYSOHJELMA

(*United Nations Development Programme, UNDP*) toteuttaa Suomen AFT-hankkeita Kosovossa sekä Keski-Aasiassa, Etelä-Kaukasuksella ja läntisissä IVY-maissa sekä hanketta siirtolaisten rahalähetysten kehitysvaikutusten vahvistamiseksi Kosovossa.

YK:N TEOLLISEN KEHITYKSEN JÄRJESTÖN

(*United Nations Industrial Development Organization, UNIDO*) toiminnassa Suomi tukee erityisesti vähiten kehittyneiden maiden mahdollisuuksia osallistua kauppajärjestelmään sekä maataloustuotannon ja -kaupan ja investointien kehittämistä Afrikassa.

KANSAINVÄLINEN TYÖJÄRJESTÖ

(*International Labour Organization, ILO*) toteuttaa hankkeita Keski-Aasiassa ja Etelä-Kaukasuksella sekä Egyptissä ja Tunisiassa ihmisarvoisen työn, työturvallisuuden ja naisten taloudellisen voimaantumisen edistämiseksi.

MAAILMAN KAUPPAJÄRJESTÖN

(*World Trade Organization, WTO*)

TEKNISEN AVUN RAHASTOJEN kautta Suomi tukee kehitysmaiden mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin kauppaneuvotteluihin, toimeenpanna sopimukset kansallisesti ja kehittää kauppaansa kansainvälisten standardien mukaiseksi.

TALOUDELLISEN YHTEISTYÖN JA KEHITYKSEN JÄRJESTÖSSÄ

(*Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) Suomi tukee järjestön AFT-ohjelman toimeenpanoa sekä investointiympäristön kehittämistä.

MAAILMANPANKIN InfoDev-ohjelma, Suomi ja Nokia Oyj kehittävät yhdessä ICT-pohjaista liiketoimintaa monissa kehitysmaissa. Maailmanpankiryhmään kuuluva Kansainvälinen rahoitusyhtiö (*International Finance Corporation, IFC*) toteuttaa vihreän talouden hankkeen Ukrainassa. Suomi tukee myös Maailmanpankin *Knowledge for Change* -ohjelmaa.

EUROOPAN JÄLLEENRAKENNUS- JA KEHITYSPANKKI

(*European Bank for Reconstruction and Development, EBRD*) hallinnoi yksityisen sektorin kehittämisrahastoja, joista Suomi tukee SEMED- ja ETC-rahastoja.

MAAILMAN TULLIJÄRJESTÖ

(*World Customs Organization, WCO*) kehittää tullilaitosten toimintaa Itä- ja eteläisessä Afrikassa yhdessä Suomen tullihallituksen kanssa.

Monenkeskisten järjestöjen toiminta vastaa sellaisiin maa- ja aluetason haasteisiin ja prioriteetteihin, jotka edellyttävät rajat ylittäviä, alueellisia tai globaaleja ratkaisuja. Esimerkiksi monenkeskisten kauppaneuvottelujen verkkaisesta etenemisestä seurannut alueellisten ja kahdenvälisen kauppasopimusten kasvu sekä kansainvälisten kauppaneuvotteluiden sisällössä tapahtuneet muutokset ovat edellyttäneet yhteistyötä, johon monenkeskinen kauppa tukeva kehitysyhteistyö on vastannut. Myös muiden kuin tulleeihin perustuvien kaupan esteiden ja sääntöjen merkitys on kasvanut niin tavara- kuin palvelukaupassa. Tällaisia esteitä tai sääntöjä ovat muun muassa tekniset määräykset ja standardit sekä yritysten vapaaehtoiset sertifiointijärjestelmät, monimutkaiset tullimenettelyt, terveys- ja kasvinsuojelumääräykset, alkuperäsäännöt, kaupan suojatoimet tai laajemmat kauppaan liittyvät aiheet kuten investoinnit, julkiset hankinnat, kilpailusäädökset tai henkisen omaisuuden suoja. Suomi tukee monenkeskisten järjestöjen kautta köyhimpien kehitysmaiden kykyä neuvotella, toimeenpanna ja hyödyntää edellä mainittuja sääntöjä.

Suomi ohjaa sekä monenkeskistä että alueellista ja maakohtaista, monenkeskisten järjestöjen kautta annettavaa AFT-tukea kilpailukykyisen tuotannollisen kapasiteetin vahvistamiseen, investointiympäristön kehittämiseen ja ohjelmiin, jotka auttavat tunnistamaan potentiaalisia investoijia sekä näitä toimimaan kehitysmaissa. Suomi edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa, eriarvoisuuden vähentämistä osana köyhyyden poistamista, ilmastokestävyyttä, vihreää taloutta ja ihmisarvoisten työpaikkojen luomista myös monenkeskisessä yhteistyössä.

Suomi kohdentaa monenkeskistä AFT-tukeaan toimintansa jo vakiinnuttaneisiin järjestöihin, vähentää kumppanijärjestöjen määrää ja kannustaa järjestöjä läheisempään yhteistyöhön, mikä parantaa avun tuloksellisuutta. Suomi kannustaa järjestöjä tekemään yhteistyötä Suomen kahdenvälisen hankkeiden kanssa Suomen kahdenvälisissä kumppanimaissa. Lisäksi keskiössä ovat vähiten kehittyneet maat.

Ulkoasiainministeriö pyrkii solmimaan useampivuotiset rahoitussopimukset vakiintuneimpien kumppanijärjestöjen kanssa. Monenkeskisen kehitysyhteistyön strateginen analyysi ja johtopäätökset ohjaavat myös monenkeskisen AFT-työn suunnittelua.

Suomi jatkaa aktiivista vaikuttamistaan EU:n yhteisen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön strategian kehittämiseen, seurantaan ja toimeenpanoon esimerkiksi EU:n kauppa ja kehitys -asiantuntijatyöryhmässä. Osallistumalla EU:n kannanmuodos-

tukseen Suomi vaikuttaa kansainvälisen AFT-aloitteen kehittämiseen WTO:ssa ja OECD:ssä. Lisäksi EU-yhteistyö on keskeinen kanava vaikutettaessa monenkeskisten järjestöjen AFT-toimintaan.

Suomi seuraa EU:n kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimeenpanoa maa- ja aluetasolla ja pyrkii vaikuttamaan siihen EU:n kehitysyhteistyöinstrumenttien (*European Development Fund, EDF; Development Cooperation Instrument, DCI* ja *European Neighbourhood Policy Instrument, ENPI*) ja EU:hun liittymistä edeltävän tukivälineen (*Instrument for Pre-Accession Assistance, IPA*) kautta. Vaikuttamisväylinä ovat komiteatyöskentely Brysselissä sekä edustustot maatasolla. Erityisesti EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen maiden välisiin talouskumppanuussopimukseen (EPA) liittyvät yhteisrahoitteiset AFT-tukipaketit ovat yksi mahdollinen väylä Suomen alueelliselle AFT-tuelle.

Suomalaisia asiantuntijoita työskentelee monenkeskisissä järjestöissä ja EU-elimissä. Monien järjestöjen hankinnat, rahoitusmuodot ja verkostot tarjoavat mahdollisuuksia myös suomalaisille yrityksille.

3.3 Kumppanuudet yritysten, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa

Yksityinen sektori luo suuria resurssivirtoja, joilla voi parhaimmillaan olla huomattava vaikutus kehitysmaiden kestäväen kehityksen edistämiseksi. Kehitysavun rooli on katalyyttinen muiden, kehitysmaita hyödyttävien resurssivirtojen lisäämiseksi ja kehitysvaikutusten vahvistamiseksi. Laajaan kehitysrahoitukseen liittyy kiinteästi koko suomalaisen yhteiskunnan aktivoiminen mukaan kestäväen kehitykseen.

Yritykset edesauttavat paikallisia yrittäjiä pääsemään mukaan globaaleihin arvoketjuihin ja siirtävät osaamista ja teknologiaa kehitysmaihin. Suuret kansainvälistyneet suomalaisyritykset toimivat osaltaan tiennäyttäjinä myös pienemmille yrityksille niin kehitysmaihin suuntautuvien liikekumppanuuksien lisäämisessä kuin yhteiskuntavastuun toteuttamisessa. Kansalaisjärjestöt kehittävät esimerkiksi köyhimpien ihmisten toimeentulomuotoja ja tukevat heidän mahdollisuuksiaan osallistua arvoketjuihin. Ulkoasiainministeriö rohkaisee yrityksiä ja kansalaisjärjestöjä toteuttamaan hankkeita myös yhdessä. Yritysten ja kansalaisjärjestöjen lisäksi muut ministeriöt, valtion laitokset ja virastot, kunnat, elinkeinoelämän järjestöt, korkea-asteen oppilaitokset, tutkimuslaitokset sekä yksityishenkilöt osallistuvat kehitysyhteistyöhön tuomalla arvokasta osaamista, tuotteita ja palveluja, kumppanuuksia, rahoitusta ja toimintamalleja.

Suomi edistää laaja-alaisia, julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kehityskumppanuuksia kehitysmaiden toimijoiden kanssa (ks. myös ulkoasiainministeriön internetsivut www.formin.fi → Palvelut → Yrityksille):

- Suomalainen kehitysrahoitusyhtiö Finnfund (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) edistää kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä tarjoamalla pitkäaikaista riskirahoitusta liike-taloudellisesti kannattaviin hankkeisiin kehitysmaissa ja Venäjällä.
- Finnfundin erityisriskirahoitusinstrumentti laajentaa Finnfundin riskinottoa.
- Finnpartnership on liikekumppanuusohjelma, joka tarjoaa taloudellista tukea suomalaisten ja kehitysmaiden yritysten välisten pitkäaikaisten liikekumppanuuksien suunnitteluun ja toteutukseen sekä kehityskaaliiketoimintaan liittyviä neuvontapalveluja.

- Monissa maaseutukehityksen, metsäsektorin, innovaatio- ja osaamisyhteiskuntakehityksen ja energiasektorin hankkeissa ja ohjelmissa on yrityksille ja muille toimijoille suunnattuja rahoitusmahdollisuuksia (esimerkiksi energia- ja ympäristökumppanuusohjelmat eteläisessä ja Itä-Afrikassa, Mekongin alueella, Indonesiasa, Andien alueella ja Keski-Amerikassa; Andien alueellinen metsäohjelma; Mosambikin innovaatiohanke STIFIMO; eteläisen Afrikan alueellinen innovaatiohanke SAIS; Vietnamin innovaatiohanke IPP; Tansanian innovaatiohanke TANZICT ja maaseutukehityshanke LIMAS).

- Elinkeinoelämän järjestöt, jotka ovat voittoa tavoittelemattomia, rekisteröityneitä yhdistyksiä tai säätiöitä, voivat hakea kansalaisyhteiskunnan toimijoille suunnattua kehitysyhteistyötukea kehitysyhteistyöhankkeisiinsa. UM kannustaa kansalaisjärjestöjä yleisesti lisäämään yrittäjyyden, elinkeinojen ja ammatillisten taitojen kehittämistä yhteistyössään.
- Paikallisen yhteistyön määrärahaa (PYM) voidaan myöntää kehitysmaiden kansalaisyhteiskunnan toimijoille, esimerkiksi kansalaisjärjestöille, koulutus- ja tutkimuslaitoksille, elinkeinoelämän järjestöille ja etujärjestöille. PYM-tukea voidaan myöntää myös kehitysmaiden yrityksille Finnpartnershipin ta-

paan pitkäaikaisten liikekumppanuusien rakentamiseen ja myös yritysten yhteiskuntavastuuhankkeisiin. UM kannustaa edustustoja lisäämään PYM-tukea yksityisen sektorin ja kaupankäyntimahdollisuuksien kehittämiseen.

- Instituutioiden välisen yhteistyön instrumentti (IKI) mahdollistaa valtion laitosten ja virastojen osallistumisen kehitysyhteistyöhön, jonka tavoitteena on kehitysmaiden valtiollisten toimijoiden osaamisen vahvistaminen twinning-yhteistyön muodossa. UM rohkaisee suomalaisia valtion laitoksia yhteistyöhön kehitysmaiden kauppaministeriöiden ja vienninedistämisorganisaatioiden kanssa niiden kapasiteetin kehittämiseksi.
- Korkea-asteen oppilaitoksille on vastaava twinning-instrumentti HEI-ICI. UM kannustaa suomalaisia korkea-asteen oppilaitoksia yhteistyöhön kehitysmaiden vastaavien toimijoiden kanssa talous- ja kauppatieteellisten ohjelmien kehittämiseksi.
- Kehitysmaiden yritystoiminnan, kaupan tai muun taloudellisen kehityksen tutkimusta voidaan rahoittaa Suomen Akatemian kehitystutkimuksen kautta, tilaustutkimusten muodossa tai tukemalla tutkimuslaitoksia kuten YK-yliopiston WIDER-instituut-

KOULUTETTUJEN TYÖNTEKIJÖIDEN PUUTE

on suuri haaste niin kehitysmaiden omien talouksien kehittymisen kuin suomalaisten yritysten investointien kannalta. Koulutuksen kehittämiseksi tarvitaan uudenlaisia ratkaisuja.

SUOMI HARKITSEE TUKEA kansainvälisten rahoituslaitosten kumppanuuspohjaisiin rahastoihin kehitysmaiden koulutuksen innovaatioiden edistämiseksi Aasiassa, Latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa. Latinalaisen Amerikan kehityspankin tuki kohdistuu Haitiin.

tia tai eurooppalaista ECDPM-laitosta. UM vahvistaa kaupan ja kehityksen roolia tutkimushankkeissa.

Ulkoasiainministeriö tukee ammatillisen osaamisen kehittämistä tukemalla ammattikoulutusta. Ulkoasiainministeriö pyrkii kehittämään sellaisia kumppanuuksia ja toimintamuotoja, joiden kautta voitaisiin vahvistaa teknistä ja ammatillista koulutusta kehitysmaissa sekä vastaamaan suomalaisten yritysten työvoimatarpeisiin että palvelemaan laajemmin paikallisten yhteisöjen tarpeita.

Suomalainen yhteiskunta osallistuu myös muin keinoin kehitysmaiden taloudellisen kehityksen tukemiseen kuin virallisen kehitysavun muodossa. Reilu kauppa on kansalaisyhteiskunnan ja kehitysmaiden tuottajien maailmanlaajuinen kansanliike, jossa kehitysmaiden tuottajille maksetaan heidän tuotteistaan markkinahintoja korkeampi korvaus. Sosiaaliset tai yhteiskunnalliset yritykset voivat työllistää kehitysmaissa helposti syrjäytyviin ryhmiin kuuluvia ihmisiä tai keskittyä yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseen oman liiketoimintansa ohella. Vastuullinen sijoittaminen kanavoi pääomaa sellaisiin sijoituskohteisiin, jotka edistävät sosiaalisten ja ympäristöongelmien ratkaisemista ja yhteisöjen hyvinvointia. Ihmiset voivat lisäksi yksityishenkilöinä, yhteisöinä ja yrittäjinä tehdä kehitysyhteistyöhön meneviä lahjoituksia, osallistua kansalaisaktivismiin ja toteuttaa yhteiskuntavastuuhankkeita kehitysmaissa.

Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön seuranta ja raportointi

ULKOASIAINMINISTERIÖ SEURAA kauppaa tukevan kehitysyhteistyön tuloksellisuutta säännöllisesti. Ministeriö toteuttaa seurantaan eri tasoilla ja muuttaa seurannan tulosten perusteella yhteistyötä tuloksellisempaan suuntaan vastaamaan paremmin yhteistyökumppanin tarpeita.

Kauppaa tukevan kehitysavun määrällinen seuranta perustuu OECD:n kehitysaputilastointijärjestelmän (*Creditor Reporting System, CRS*) toimintaan. OECD on pyrkinyt kehittämään myös laadullista seurantaan. Keskeinen osa kansainvälistä AFT-aloitetta on WTO:n järjestämä globaali AFT-monito-

rintikokous, joka on järjestetty vuosina 2007, 2009 ja 2011.

Suomen rahoittamien hankkeiden, ohjelmien ja kumppanuuksien – niin kahdenvälisellä, alueellisella, monenkeskisellä ja EU-tasoilla kuin eri toimijoiden välillä – tulisi ammentaa seurantaindikaattorit kumppanimaan köyhyydenvähentämishjelmasta tai kehitysstrategiasta tai kumppaniorganisaation toimintastrategiasta. Hankkeiden, ohjelmien ja kumppanuuksien omia tuloksia ja vaikutuksiaikin mittaavat indikaattorit ovat suurelta osin hanke/ohjelmakohtaisia eivätkä siksi ole keskenään vertai-

lukelpoisia. Tärkeintä onkin se, että yhteistyön eri muotojen tuloksellisuutta ja vaikutuksia seurataan ja seurantaindikaattorit ovat sidoksissa kumppaniin tai -organisaation omiin tavoitteisiin.

Ulkoasiainministeriö vahvistaa kauppaa tukevan kehitysyhteistyön seurantaan koko toimintasuunnitelman tasolla. Kaikissa kauppaa tukevan kehitysyhteistyön hankkeissa, ohjelmissa ja kumppanuuk- sissa tulee olla yksi yhteinen indikaattori ja yksi tai kaksi tavoite- ja kärkiteemakohtaista muuta indikaattoria. Monenkeskisten järjestöjen tulosten seuranta perustuu järjestöjen omiin seurantamekanis- meihin. Suomi vaikuttaa monenkeskisten järjestöjen kanssa toteuttamassaan yhteistyössä siihen, että ne ottaisivat toimintansa indikaattoreiksi työpaik- kojen lukumäärän, nettovientitulot ja suorat ulko- maiset investoinnit sekä mahdollisen kärkiteeman mukaisen indikaattorin silloin, kun se on tarkoituk- senmukaista. Kehitysyhteistyön laaturyhmän tulee varmistaa asianmukaisten tavoite- ja seurantaindi- kaattorien mukanaolo interventioissa.

Hankkeet, ohjelmat ja kumppanuudet raportoivat tuloksistaan omien sykliensä ja käytäntöjensä mukaisesti, vähintään kuitenkin kerran vuodessa.

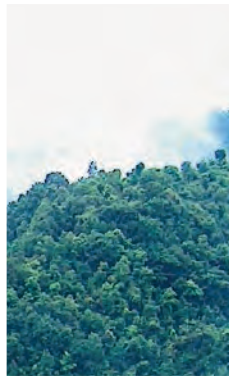
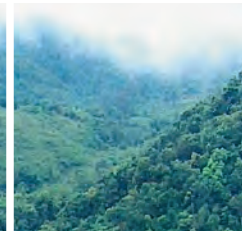
Hankkeiden ja ohjelmien vastuuvirkamiehet ra- portoivat interventioiden tuloksista ja vaikutusis- ta valittujen indikaattoreiden mukaisesti. Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimintasuunnitelman tuloksellisuudesta raportoidaan kehitysyhteistyön yleisen tulosraportoinnin osana.

Toimintasuunnitelman toimeenpanoa varten ja kauppaa tukevan kehitysyhteistyön ohjauksen vah- vistamiseksi ulkoasiainministeriö asettaa kehityspoliittisen osaston johdolla ohjausryhmän, joka seuraa ja antaa tarvittavaa neuvontaa hanke- ja ohjelma- valmistelua varten.

Ulkoasiainministeriö raportoi kauppaa tukevas- ta kehitysyhteistyöstä osana ministeriön viralli- sia kertomuksia hallitukselle ja eduskunnalle. Myös kehityspoliittinen toimikunta seuraa Suomen kehi- tisyhteistyötä, mukaan lukien kauppaa tukevan ke- hitysyhteistyön toimeenpanoa.

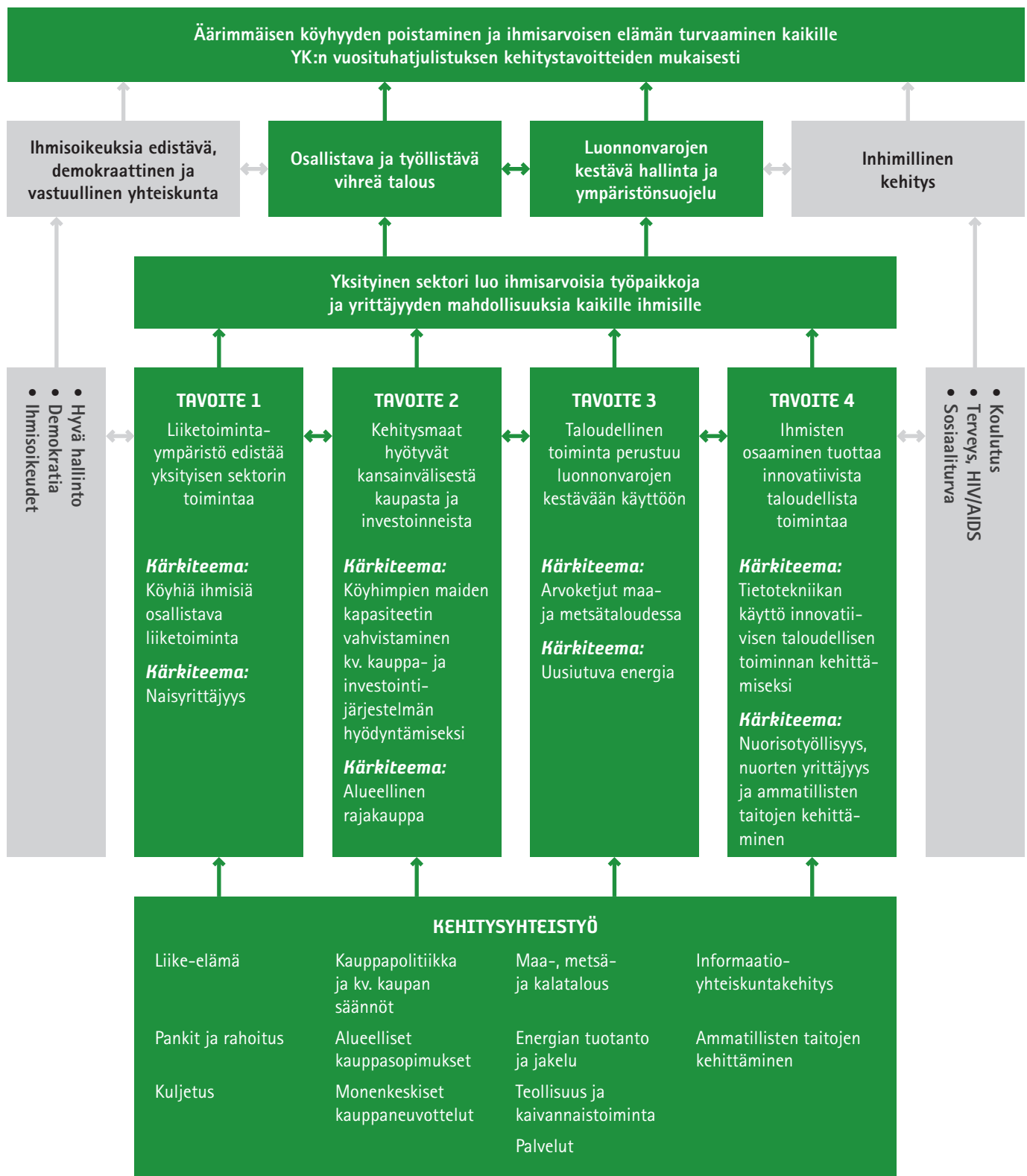
Ulkoasiainministeriö vahvistaa kauppaa tuke- vaan kehitysyhteistyöhön liittyvää koulutusta.

Ulkoasiainministeriö evaluoi tämän kauppaa tu- kevan kehitysyhteistyön toimintasuunnitelman toi- meenpanon ja tavoitteiden saavuttamisen vuonna 2015.

Liite 1

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö 2012–2015 – Tuloskehikko

Esimerkkejä kustakin kärkiteemasta

KÄRKITEEMA 1.1:

Köyhiä ihmisiä osallistava liiketoiminta

- › *Strengthening of Implementation of Women, Peace & Security Agenda in Nepal*, Nepal, 2011–2014
- › *Afghanistan Rural Enterprise Development Program (AREDP)*, Afganistan, 2012–2015

KÄRKITEEMA 1.2:

Naisyrittäjyys

- › *Programme for Agriculture and Livelihoods in Western Communities (PALWECO)*, Kenia, 2010–2016
- › *Mtwara & Lindi Agribusiness Support Development (LIMAS)*, Tansania, 2010–2014
- › *The Way Forward after the Revolution – Decent Work for Women Egypt & Tunisia*, Egypti ja Tunisia, 2012–2015
- › *Strengthening of Implementation of Women, Peace & Security Agenda in Nepal*, Nepal, 2011–2014
- › *UNDP Wider Europe: Aid for Trade for Central Asia, South Caucasus and Western CIS*, Keski-Aasia, Etelä-Kaukasia, läntiset IVY-maat, 2011–2014
- › Kansainvälinen kauppakeskus (*International Trade Centre, ITC*): *Global Platform for Action on Sourcing from Women Vendors*, globaali, 2010–2013

KÄRKITEEMA 2.1:

Köyhimpien maiden kapasiteetin vahvistaminen kv. kauppaja investointijärjestelmän hyödyntämiseksi

- › Kansainvälinen kauppakeskus (ITC), globaali, jatkuva, erityinen kohdennus Afrikkaan rahoituskautella 2012–2013; ks. myös kärkiteemat 1.2 ja 2.2
- › Maailman kauppajärjestön Dohan kehitysagendan teknisen avun rahasto (*WTO Doha Development Agenda Global Trust Fund, WTO-DDAGTF*), globaali, jatkuva
- › Standardien ja kaupan kehittämisen väline (*Standards and Trade Development Facility, STDF*), globaali, jatkuva
- › *Enhanced Integrated Framework (EIF)* -ohjelma, globaali, jatkuva
- › YK:n kauppaja kehityskonferenssi (*United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD*), globaali, jatkuva
- › YK:n teollisen kehityksen järjestö (*United Nations Industrial Development Organization UNIDO*), globaali, jatkuva
- › *Millennium Cities Initiative*, Etiopia, Ghana, Tansania, 2010–2013

KÄRKITEEMA 2.2:

Alueellinen rajakauppa

- › *Building Regional Trade through Customs Modernization in the East and Southern Africa Region*, Itä- ja eteläinen Afrika, 2011–2014
- › *UNDP Wider Europe: Aid for Trade for Central Asia, South Caucasus and Western CIS*, Keski-Aasia, Etelä-Kaukasia, läntiset IVY-maat, 2011–2014
- › Kansainvälinen kauppakeskus (ITC): *Facilitating Exports by East African Community and South Sudan Women ICBTs (Informal Cross Border Traders) and Micro, Small and Medium-Sized Enterprises*, Afrika, 2011–2012

Liite 2

KÄRKITEEMA 3.1:

Arvoketjut maa- ja metsätaloudessa

- › *Smallholder Production Promotion Programme (S3P)*, Sambia, 2012–2016
- › *Project for Rural Development, 2nd Phase (Prodeza II)*, Mosambik, 2010–2014
- › *Support to Forest Sector Reform in Kenya, Implementation Phase*, Kenia, 2009–2014
- › *Support to Private Plantation Forestry and Value Chains in Tanzania – Panda miti kwa biashara*, Tanzania, 2012–2015
- › *ICRAF Forestry Sector Cooperation*, Mali, Sierra Leone, Guinea, Kenia, Uganda, Tanzania, 2011–2015
- › *ForInfo: Livelihoods Improvement through Information Generation and Ownership by Local People in Forest Products and Services Markets*, Mekongin alue, 2011–2013
- › *Tonle Sap Poverty Reduction and Smallholder Development Project (TSSHP)*, Kambodža, 2010–2013
- › *Multi-Stakeholder Forestry Programme (MSFP)*, Nepal, 2012–2015

KÄRKITEEMA 3.2:

Uusiutuva energia

- › *Energy and Environment Partnership in Southern and East Africa (EEP-S&EA)*, 13 SADC/EAC-maata, 2009–2012
- › *SADC Renewable Energy Support Programme*, SADC-maat, 2010–2012
- › *Mekong Energy and Environment Partnership*, Mekongin alue, 2012–2016
- › *Energy and Environment Partnership Programme with Indonesia*, Indonesia, 2010–2013

KÄRKITEEMA 4.1:

Tietotekniikan käyttö innovatiivisen taloudellisen toiminnan kehittämiseksi

- › *Programme for Agro-Business Induced Growth in Amhara National Regional State (Agro-BIG)*, Etiopia, 2011–2012
- › *Innovation Partnership Programme (IPP)*, Vietnam, 2009–2013
- › *InfoDev Multi-Donor Trust Fund / Creating Sustainable Businesses in the Knowledge Economy*, kehitysmaat, 2010–2013
- › *Women's World Banking (WWB)*, globaali, 2011–2013

KÄRKITEEMA 4.2:

Nuorisotyöllisyys, nuorten yrittäjyys ja ammatillisten taitojen kehittäminen

- › *Technical Assistance for the TEVT (Soft Skills) Development in School Education in Nepal*, Nepal, 2012–2015

Kannen kuva: Liisa Takala
Ulkoasu: Innocorp Oy
Paino: Erweko Oy, 2012

KARI RISSA

ULKOASIAINMINISTERIÖ
PL 176, 00023 VALTIONEUVOSTO
Vaihde: (09) 16005
Sähköposti: keoinfo@formin.fi
Verkkosivut: formin.finland.fi/kehityspolitiikka
<http://global.finland.fi>

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET